

Leszkay András bácsi Moha-meséje

Erdőtűz

Amikor kisfiú voltam, egy télen elhatároztam, hogy mihelyt beköszönt a tavasz, minden vasárnap turistáskodni fogok Törpeháza környékén. Elmondtam tervemet akkori cimborámnak, a szintén törpeháza Berci Bercinek is, és felszólítottam, hogy tartson majd velem. Berci megörült indítványomnak, s nem elleneztek tervünket a szüleink sem. Mindössze azt kívánták, hogy mindig mondjuk meg, hogy hova megyünk, tudhassák, merre keressenek, ha nem jönnénk haza ozsonna idejére.

Amint tudjátok, Törpeháza a Börzsöny-hegységben van, s a Börzsönnyt már akkor is szívesen felkeresték a természetjárók, Budapestről is, meg a közeli Vácról is. Voltak, akik már szombaton kijöttek, sátrat vertek, s vasárnap szabad tűzön sütöttek-főztek maguknak ebédet. Az ebéd főzés az erdőben Bercinek is, nekem is igen megtetszett, s már második vagy harmadik kirándulásunkon elhatároztuk, hogy ezentúl mi is sütni-főzni fogunk. A vasállványt, amelyre az edényt állíthattuk, vagyis az úgynevezett „háromlábat” Berci édesapja készítette el számunkra, a mély vasserpenyőt édesapám szerezte a váci vásáron, s legközelebbi kirándulásunkra már teljes konyhai felszereléssel indultunk. Minthogy a nehéz vasserpenyőt én vittem, úgy egyeztünk meg, hogy a háromlábban kívül Berci hozza az ásót is. Az ásó Bercié volt. Szüleink erősen a lelkünkre kötötték, hogy mindig vigyük magunkkal, ássunk gödröt a tűznek, s ha elkészítettük ebédünket, mindig gondosan temessük be a parazsat. Fel ne gyűjtsuk az erdőt, miként gondatlan budapesti és váci kirándulók nemegyszer megtették.

Első turistaebédünk után Berci bele is kaparta a kiasott földet a gödörbe, betemette a még izzó rőzsét, aztán elnyúltunk egy kis pihenésre a fűvön, s néztük fejünk fölött a fák fiatal, tavaszi lombját. Amikor vagy egy félóra múlva fel-

szedelőzködtünk, én még egyszer odaléptem a tűzgödörhöz, jól letaposam a visszalapátolt földet, és közlőrl is megnéztem: nem áll-e ki a gödörből valamelyik vékony rőzsécske, amelyen felszínre szökhetik az izzás, és átterjedhet a száraz avarra. Bercinek azonban nem tetszett, hogy felülvizsgálom munkáját, és azt mondotta: „Ojjé... Régen elaludt az már, fölösleges táncolni rajta.” De hiába mondotta, hogy fölösleges, én bizony a következő vasárnapokon is megvizsgáltam a tűzgödört, elkapartam a közelből a száraz leveleket, és jó erősen megtaposam a földet. Pedig Berci most már csúfolódott is: „Ojjé... Már megint eljáród a tűztáncot? Te kannibál! Csakhogy a kannibálok okosabbak, mert ők evés előtt táncolnak, te meg teli hassal!”

Persze bántott ez a csúfolódás, azt az örömet azonban, amellyel az ismeretlen tájak fölfedezésének örültem, nem csökkentette. Igen örültem akkor is, amikor harmadik vagy negyedik tűzrakásos kirándulásunk délutánján rátaláltunk Földigszakáll bácsi házikójára. Földigszakáll bácsi ugyanolyan törpe volt, mint Törpeháza lakosai, de amikor csillagászattal kezdett foglalkozni, kénytelen volt felköltözni egy hegygerincre, olyan helyre, ahonnan az egész égboltot vizsgálhatta óriási messzelátójával. Berci is, én is jól ismertük őt, hiszen minden vasárnap délután lejött Törpeházára. Most tehát örvendezve szaladtunk oda hozzá, és kértük, hogy mutassa meg a csillagvizsgáló berendezést. Földigszakáll bácsi szívélyesen meg is mutogatott és elmagyarázott mindent, azután pedig, beszélgetés közben észrevéve, hogy sütő-főző felszerelésünk is van, mosolyogva így szólt hozzánk: „De nagyon vigyázzatok ám, gyerkőcék! Fel ne gyűjtsátok magatokat!” Sejtettem, hogy valami mélyebb értelme is van ennek a tréfás intelemnek, s megkérdeztem tőle: „Hogyan érti ezt Földigszakáll bácsi? Még sose hallottam

róla, hogy önmagukat gyűjtötták fel a kirándulók.” Földigszakáll bácsi megsimogatta a fejem: „Az is felgyűjthetja önmagát, aki az erdőnek semmi kárt nem okoz. Eloltjátok-e gondosan a tűzet sütő-főzés után?” Berci nevetve felelte: „Ojjé... Túlságosan is gondosan! Moha még le is tapossa, és kannibáltáncot jár a gödör fölött!” Földigszakáll bácsi azonban komoly arccal bólogatott. „Nagyon helyes! Ha mindig gondosan eloltjátok, akkor nem kell tartanotok tőle, hogy felgyűjtjátok önmagatokat. Akkor nem fognak leperzselődni lelketek fiatal tavaszi lombocskái.” No, ebből egyetlen szót sem értettem, de már szégyelltem háborgatni további kérdezősködéssel. Örvendtem, hogy helyeselte gondosságomat, s reménykedtem benne, hogy Berci nem csúfol többé. De hiába reménykedtem.

Legközelebb, amikor letaposam a földet, még csúfondárosabban emlegette a kannibál tűztáncot, a következő héten pedig nem hozta el az ásót. Kijelentette, hogy máskor sem fogja elhozni, mert nehéz cipelni, gödröt ásni is nehéz, s ha eltapossuk a parazsat, akkor nem is fontos a gödör. Az ásás valóban nehéz munka volt a gyökerekkel benőtt, köves, erdei földben, belenyugodtam hát, hogy máskor sem hozza el, hiszen biztos lehettem benne, hogy én úgyis gondosan eltaposom a parazsat.

A következő vasárnap ismét úba akartuk ejteni Földigszakáll bácsi házát. Ezt az útirányt jelentettük be szüleinknek is. De közvetlenül indulásunk előtt jutott eszünkbe, hogy menjünk el előbb a Hűvös-szakadékba, már nagyra nőhettek a csiperkegombák, és tízóraizzunk ott vajban sült gombát. Ezt az útirányt azonban nem jelentettük be, attól tartottunk: sokkalnak a kerülőt. Tervünk viszont nagyszerűen sikerült. A Hűvös-szakadékban óriási csiperkegombákat találtunk, tűzet raktunk, s már egy félóra múlva jóízűen lakomáztunk a pompás tízórait. Ekkor azonban történt valami.

Amikor éppen az utolsó falat sült gombát nyeltem le, elszárgultott a közelünkben egy fiatal mezei nyuszi, utána meg hosszú mezeikkel egy öreg róka. Ha meggondoltam volna, hogy a róka húsevő állat, s ő is csak tízórazni akar, miként mi, akkor talán meg se moccsantam volna. Én azonban gondolkodás nélkül felugrottam, és rohantam a róka után, el akartam kergetni, segíteni a nyuszinak, hogy megmenekülhessen. Futottam, futottam, a róka egyszerre csak eltűnt a szemem elől, én meg lent voltam a szakadék alsó végében, éppen ott, ahova amúgy is le kellett jönnünk. Megindultam ugyan visszafelé, de alig mentem néhány lépést, Berci már a közelben csörtetett felém, s hozta a tarisznyákat is, a serpenyőt, mindent. Tudtam én jól, hogy ennek ellenére vissza kéne mennem tüzelőhelyünkhöz, s meg kéne vizsgálnom: nem maradt-e ott parázs, tudtam én jól, hogy nem volna szabad megbíznom a Berci-féle felületes eltaposásban, de hát... én, bizony, vizolyogtam tőle, hogy visszamászam a szakadék felső végébe, és vizolyogtam attól is, hogy megint hallani kelljen Berci csúfolódásait. Megindultam hát Berci után Földigszakáll bácsi háza felé, de éreztem, hogy helytelenül cselekszem, furdalt erősen a lelkiismeret, s oda lett a jókedvem.

Földigszakáll bácsi a csillagok fényének erősségét is mérni szokta éjszakánként, de úgy látszik, értett ő a gyermeki szemek fényéhez is, mert csak rám pillantott, s már kérdezte is aggodalmas arcával: „Mi történt veled, kis Moha? Mitől ilyen szomorú a tekinteted?” Jólesett a kérdése, s feleltem is rá őszintén: „Nagyon bánt, hogy nem mentem vissza a Hűvös-szakadékba, nem néztem meg, jól eltaposta-e Berci a parazsat.” Földigszakáll bácsi megdöbbenve nézett rám, aztán szomorúan bólogatott: „Megtörtént hát, amitől tartottam: felgyújtottad önmagadat... Leperzselted lelked fiatal tavaszi lombocskáit.” Az én számomra még mindig homályos beszéd volt ez, de most nem volt kedvem kérdezősködni. Szégyelltem magam, szomorú voltam, hallgattam. Bercit azonban boszszantotta, hogy úgy beszéltem róla, mint akinek a munkáját fölül

kell vizsgálni, s nagy hetykén kiáltotta: „Moha mindig túloz! Jól eltapostam én máskor is, most is, még sose lett baj, nem lesz tűz most se.”

Ebben a pillanatban megkondult odalent a völgyben valamelyik falu harangja. De nem úgy szólt, mint máskor, hanem gyorsan, ijesztően, vést jelezve: félreverték. Mindhárman a házikó verandájának korlátjához siettünk, s rémülten láttam, hogy a Hűvös-szakadék felső vége fölött sűrű, sötétszürke füst hömpölyög, ég az erdő. Megkondult egy másik falu harangja is, aztán a harmadiké, s néhány perc múlva már vágatott is az egyik faluból két szekér a szakadék felé: egy szivattyús kocsi, egy másik meg emberrel tele, nyilván ásós, fejszés férfiakkal: árkot ásni, fákat dönteni, hogy meggátolják a tűz tovább terjedését. Már egy másik faluból is vágatott két szekér, a füst meg egyre sűrűbben hömpölygött, egyre dagadt a lombok fölött.

Földigszakáll bácsi egyszerre csak hozzám fordult: „Látott-e valaki titeket a Hűvös-szakadékban?” „Senki. Ma nem járt más a Hűvös-szakadékban. Otthon se tudják, hogy ott voltunk. Azt hiszik, egyenesen ide jöttünk.” Földigszakáll bácsi a háza mögött levő tisztásra mutatott: „Rakjatok ott tüzet!” Megértettük, hogy mit akar. Hadd lássák Törpeháza az itteni füstöt is, lássák, hogy itt vagyunk, itt raktunk tüzet, nem mi jártunk a Hűvös-szakadékban. Rettentően féltünk, szégyelltük magunkat, s nagy szégyenkezésünkben rá se mertünk nézni Földigszakáll bácsira. De nemigen tekintgett

ránk ő sem. Amikor, vagy másfél óra múlva, eloltották a tüzet, megparancsolta, hogy főzzük meg a gulyásunkat, s együnk, de egyebet nem szólt hozzánk egészen uzsonna idejéig. Akkor is csak annyit mondott, hogy „Gyertek!”, s indultunk mindhárman Törpeháza felé. Amikor már közel voltunk a falunkhoz, megállt, és így szólt hozzánk: „Megmentelek titeket, de nem a ti kedvetekért. Ha kiderülne, hogy ti gyújtottátok föl az erdőt, szüleiteknek kellene megfizetniük a sok-sok elégett élőfa árát. Arra pedig tán még a kertetek, házatok, utolsó párnátok is rámenne.”

Csak ekkor eszméltünk rá, hogy milyen irtózatot kárt okoztunk. Berci a hanyag természetével, én meg azzal, hogy nem fogadtam szót önmagamnak, hogy nem mentem vissza tüzelőhelyünkhöz, noha ösztönzött rá a lelkiismeretem.

Hazaérkezésünk baj nélkül történt meg, senki sem gyanakodott ránk. Az egész falu a gondatlan budapesti vagy városi kirándulók-ról beszélt. Mielőtt elváltunk Földigszakáll bácsitól, eszembe jutott, hogy meg kéne kérnem: Ha haragszik is, mondja meg végre, miként érte azt, hogy „önmagamat gyújtottam fel”. De megértettem én azt még aznap este Földigszakáll bácsi magyarázata nélkül is.

Alkonyat táján álltam a házunk előtt, néztem a Hűvös-szakadék felé. Jól látszott a zöld hegyoldalon az a nagy, kormos, fekete folt, amelynek a helyén elpusztult a sok fa, a sok fiatal tavaszi lomb. Kihallatszott hozzám a konyhánk-ból, amint az egyik szomszéd néni ezt mondotta édesanyámnak: „A te fiad is sütni-főzni szokott az erdőben Bercivel. Még ők is felgyújtják egyszer az erdőt...” Édesanyám azonban nevetve felelte: „Az én fiam? Az erdőt? Neked akkor fogalmad sincs róla, hogy kicsoda az én fiam! Ott nem hagyna ő egy babszemnyi parazsat se! Moha maga a gondosság, az alaposág!” Hallgattam, hallgattam ezt a dicséretet, néztem a fekete foltot, és egyszerre csak megértettem Földigszakáll bácsi szavát. Megértettem, hogy nem vagyok már az, aki voltam, nem vagyok már az a kifogástalan, gondos, alapos Moha, felgyújtottam magamat, s leperzselődtek gondosságom üdén zöldellő, fiatal tavaszi lombjai...